

08.05.2026

MÄRGUKIRI JA SELGITUSTAOTLUS

Sõidueksami hindamispraktika kohta asulavälisel teel sõiduki paiknemise hindamisel

Lugupeetud Transpordiamet

Pöördun Teie poole märgukirja ja selgitustaotlusega seoses sõidueksami hindamispraktikaga olukordades, kus hinnatakse eksamineeritava sõiduki paiknemist asulavälisel teel.

Minuni jõudnud praktika järgi hinnatakse sõidueksam mittesooritatuks ka olukorras, kus eksamineeritav sõidab asulavälisel teel teekattemärgistega tähistatud sõiduraja piirides, kuid ei hoiu igal hetkel ja iga teelaiendi või sõidutee laiema osa juures võimalikult paremale. Selline hindamispraktika vajab minu hinnangul õiguslikku ümberhindamist ja ühtlustamist, sest see ei arvesta piisavalt liikluseaduse § 45 terviklikku regulatsiooni, tegelikku liiklusolukorda ega sõidueksami hindamise eesmärki.

1. Õiguslik lähtekoht

Liikluseaduse § 45 lõike 1 kohaselt tuleb teekattemärgistega sõiduradadeks jaotatud sõiduteel sõita sõiduraja piirides. Sama paragrahvi lõike 7 kohaselt tuleb asulavälisel teel sõita sõiduolusid arvestades võimalikult sõidutee parema ääre lähedal, ohustamata teisi liiklejaid, kui liikluskorraldusvahend ei näita teisiti.

Märgin siin nüüd kollasega osad, mis on omavahel koosmõjus: § 45. Sõiduki asukoht sõites

(1) Teekattemärgistega sõiduradadeks jaotatud sõiduteel tuleb sõita sõiduraja piirides.

(7) Asulavälisel teel tuleb sõita sõiduolusid arvestades võimalikult sõidutee parema ääre lähedal, ohustamata teisi liiklejaid, kui liikluskorraldusvahend ei näita teisiti.

Ja siit tuleb ka see, et asulavälisel teel, kui teekattel on märgistus, võib sõita sõiduraja piires.

Neid sätteid tuleb tõlgendada koostoimes, mitte ühte lõiget teisest eraldades. Liikluseaduse § 45 lõige 7 ei saa olla sellise automaatse hindamispraktika alus, mille järgi muutub õigusvastaseks igasugune sõitmine sõiduraja sees, kuid mitte sõidutee füüsiliselt võimalikult paremas servas. Lõike 7 sõnastus sisaldab olulisi piiranguid: „sõiduolusid arvestades“, „võimalikult“ ja „ohustamata teisi liiklejaid“. Need sõnad eeldavad konkreetse liiklusolukorra hindamist, mitte mehaanilist paremale surumist.

Samuti tuleb arvestada, et liikluskorraldusvahend hõlmab ka teemärgiseid ning teemärgis hõlmab teekattemärgist. Kui sõidutee on jaotatud teekattemärgistega sõiduradadeks, on juhil esmaseks kohustuseks sõita oma sõiduraja piirides. Parema ääre lähedal paiknemise nõue ei saa tühistada sõiduraja piirides sõitmise nõuet ega muuta sisutühjaks sõiduraja tähistust.

Seetõttu ei ole õiguslikult põhjendatud käsitada liikluseaduse § 45 lõiget 7 absoluutse kohustusena, mille järgi peab eksamineeritav iga teelaiendi, bussipeatuse tasku või sõidutee laiema osa juures liikuma võimalikult paremale, sõltumata sellest, kas see on tegeliku liiklusolukorra, tee seisundi või ohutuse seisukohalt vajalik.

2. Sõidueksamil tuleb hinnata tegelikku, mitte hüpoteetilist olukorda

Sõidueksami hindamise eesmärk on hinnata, kas juhikandidaat suudab iseseisvalt, ohutult ja liiklusreegleid järgides liikluses osaleda. Hindamise aluseks peab olema eksami ajal tegelikult toimunud tegevus ja tegelik liiklusolukord.

Seetõttu ei ole minu hinnangul põhjendatud hinnata sõidueksamit mittesooritatuks üksnes hüpoteetilise põhjendusega, et kui keegi oleks soovinud mööduda, siis oleks juhikandidaat võinud teda takistada. Kui eksami ajal ei olnud konkreetset liiklejat, keda juhikandidaat takistas, ei olnud konkreetset ohuolukorda, ei olnud vajadust järsuks pidurdamiseks või ümberpõikeks ning sõiduk paiknes tähistatud sõiduraja piirides, puudub objektiivne alus järeldada, et sõiduki paiknemine iseenesest oli sellise raskusega puudus, mis õigustab eksami mittesooritatuks hindamist.

Sõidueksamil ei saa olla hinnatavaks elemendiks abstraktne „juhul kui“ või „mis siis kui“ olukord. Hinnang peab põhinema objektiivselt tuvastatavatel asjaoludel: tegelikul ohustamisel, tegelikul takistamisel, liiklusreegli rikkumisel või sellisel korduval ja selgel oskuse puudumisel, mis näitab, et isikut ei saa iseseisva juhina liiklusesse lubada.

3. Liigne paremale hoidmine ei ole alati ohutum

Praktikas ei ole põhjendamatult paremale hoidmine alati ohutum lahendus. On olukordi, kus kui õppesõiduk või eksamisõiduk hoiab asulavälisel teel põhjendamatult paremale, võivad tagant lähenevad juhid seda tõlgendada märguandena, et eesliikuv sõiduk aeglustab, peatub, annab teed või loob ruumi möödasõiduks. Selle tulemusena võivad teised juhid alustada vasakult möödumist olukorras, kus see ei ole vajalik ega ohutu.

Seega võib liigne paremale surutud paiknemine tekitada uue riski: see võib provotseerida ebavajalikku möödasõitu, muuta eksamisõiduki liikumise teistele liiklejatele ebaselgemaks ning vähendada liikluskäitumise prognoositavust. Ohutu sõit ei tähenda alati maksimaalset paremale liikumist, vaid olukorrale vastavat, stabiilset, arusaadavat ja sõiduraja piirides püsivat paiknemist.

Juhikandidaati ei peaks karistama selle eest, et ta valib tähistatud sõiduraja sees stabiilse ja ohutu paiknemise, kui sellega ei kaasne ühegi konkreetse liikleja takistamist ega ohustamist.

4. Teepeenar, teelaiend ja bussipeatuse tasku ei ole tavapärane sõidurada

Liiklusseaduse § 45 lõige 12 sätestab eraldi, et teepeenral tohib mootorsõidukiga sõita ainult seaduses nimetatud erijuhtudel. See kinnitab, et parema ääre lähedal sõitmise kohustust ei saa tõlgendada nii, et juht peab tavaliikluses liikuma teepeenrale või teelaiendisse, kui selleks puudub liikluskorralduslik või liiklusolukorrast tulenev põhjus.

Sama põhimõtte kehtib ka bussipeatuse taskute, laiendite ja muude teelaiendite kohta. Kui need ei ole liikluskorralduse järgi ette nähtud üldiseks sõitmiseks, ei saa nende kasutamata jätmist käsitada automaatselt liiklusreegli rikkumisena ega sõidueksami mittesooritamise alusena.

Eksamihindamise seisukohalt on oluline eristada kahte olukorda. Üks olukord on see, kus juht paikneb põhjendamatult vasakul, takistab tegelikult teisi liiklejaid või loob ohu. Sellisel juhul võib sõiduki paiknemine olla hindamisel oluline puudus. Teine olukord on see, kus juht sõidab tähistatud sõiduraja piirides, hoiab stabiilset trajektoori, ei takista kedagi ning ei loo ohtu. Sellisel juhul ei saa pelgalt asjaolust, et juht ei kasutanud iga võimalikku parempoolset laiendit, teha järeldust, et sõidueksam tuleb hinnata mittesooritatuks.

5. Taotlus hindamispraktika ühtlustamiseks

Palun Transpordiametil hinnata ja vajadusel muuta sõidueksami hindamispraktikat selliselt, et:

- asulavälisel teel sõiduki paiknemist hinnataks terviklikult liiklusseaduse § 45 lõigete 1, 7 ja 12 koostoimes, mitte üksnes § 45 lõike 7 formaalse ja absoluutse tõlgenduse alusel;
- teekattemärgistega tähistatud sõidurajal sõitmist sõiduraja piirides loetakse üldjuhul nõuetekohaseks, kui eksamineeritav ei ohusta ega takista teisi liiklejaid ning tema sõiduki paiknemine on sõiduoludega kooskõlas;
- teelaiendi, bussipeatuse tasku, teepeenra või sõidutee laiema osa kasutamata jätmist ei käsitataks automaatselt eksami mittesooritamise alusena, kui liikluskorraldusvahend või tegelik liiklusolukord ei nõua sinna suundumist;
- sõidueksami negatiivne tulemus tugineks sellises olukorras selgelt tuvastatud objektiivsele asjaolule: näiteks tegelikule liiklusreegli rikkumisele, teise liikleja ohustamisele, konkreetse liikleja takistamisele, ebapiisavale külgvahele, põhjendamatule vasakule paiknemisele või korduvale oskuse puudumisele;
- eksamineerijatele antaks ühtne juhis, et hindamisel ei piisa hüpoteetilisest põhjendusest „kui keegi oleks tahtnud mööduda“ või „kui keegi oleks tulnud tagant“, vaid hinnang peab põhinema eksami ajal tegelikult esinenud asjaoludel;
- Transpordiamet selgitaks kirjalikult, millisel õiguslikul alusel loetakse eksam mittesooritatuks juhul, kui eksamineeritav sõidab asulavälisel teekattemärgistega tähistatud teel oma sõiduraja piirides, ei takista ega ohusta kedagi, kuid ei liigu iga teelaiendi või sõidutee laiema osa juures maksimaalselt paremale.

6. Kokkuvõte

Palun käsitada käesolevat pöördumist märgukirjana Transpordiameti sõidueksami hindamispraktika ühtlustamiseks ja muutmiseks ning selgitustaotlusena kehtiva hindamispraktika õigusliku aluse kohta.

Palun vastata, kas Transpordiamet peab õiguspäraseks praktikat, mille kohaselt hinnatakse sõidueksam mittesooritatuks üksnes põhjusel, et eksamineeritav ei sõitnud asulavälisel teel igal ajahetkel sõidutee võimalikult parema ääre lähedal, kuigi ta sõitis tähistatud sõiduraja piirides ega tekitanud tegelikku ohtu või takistust. Kui asulavälisel teel paiknemise tõttu on eksameid hinnatud mittesooritatuks, siis on tegelikult seda tehtud alusetult.

Minu hinnangul peab sõidueksami tulemus tuginema tegelikult tuvastatud liiklusolukorrale ja objektiivsetele asjaoludele. Kui juhikandidaat sõidab oma sõiduraja piirides, ei ohusta ega takista kedagi ning valib sõiduolusid arvestades ohutu paiknemise, ei ole pelgalt maksimaalselt paremale mittehoidmine piisav alus eksami mittesooritatuks hindamiseks.

Hindamispraktikad peavad olema dünaamilised ja ajas arenevad.

Lugupidamisega

Priit Tamra
info@perfektoliikluskool.ee
56466179

Viited

- Liiklusseadus, § 45: <https://www.riigiteataja.ee/akt/122122023004?leiaKehtiv#para45>
- Mootorsõidukijuhi eksamineerimise määrus, lisa 4: https://www.riigiteataja.ee/akt/lisa/1150/1202/5005/m50_lisa4.pdf
- Transpordiamet: teooria- ja sõidueksam: <https://www.transpordiamet.ee/teooria-ja-soidueksam>